

چهره جهان در سال ۲۰۵۰ میلادی

سالمندان بیش از کودکان

آمارهای جهانی نشان می دهد که در سال ۲۰۵۰ جمعیت سالمندان جهان برای نخستین بار بیش از کودکان خواهد شد.

در صورت تداوم روند کنونی افزایش میانگین سنی جمعیت جهان، در سال ۲۰۵۰ و برای نخستین بار در تاریخ، جمعیت سالمندان بالای ۶۰ سال از کودکان زیر ۱۵ سال بیشتر خواهد شد.

این گزارشی است که چندی پیش در خبرگزاری های مهم جهان مخابره شد. میانگین سنی مردم جهان همواره در حال افزایش است؛ تا جایی که پیش بینی می شود تا سال ۲۰۵۰ میلادی، جمعیت افراد ۶۰ ساله و بیشتر، از مرز ۲ میلیارد نفر عبور کند. افزایش امید به زندگی و طول عمر افراد، در کنار فرصتهایی که به وجود می آورد، موجب بروز تهدیدهای اقتصادی و سیاسی نیز می شود به طوریکه حتی در کشوری چون سوئد، با شاخص های رفاهی مناسب برای سالمندان، دولت را مجبور کرده تا برای جبران کمبود نیروی کار، به بازنشستگان پیشنهاد اشتغال پس از ۶۵ سالگی بدهد.

براساس پژوهشی بین المللی که توسط سازمان ملل متحد انجام شده، جهان با چنان سرعت زیادی در حال پیرشدن است که اغلب کشورها برای فراهم کردن امکانات و شرایط لازم برای مراقبت از سالمندان، آمادگی لازم را ندارند.

سطح رفاه سالمندان و رتبه بندی کشورها

این پژوهش رفاه و سلامت اقتصادی اجتماعی سالمندان را در ۹۱ کشور جهان مورد بررسی قرار داده است. براین اساس، سوئد دارای بهترین رتبه وضعیت رفاهی سالمندان است و افغانستان در انتهای فهرست کشورها جای می گیرد. این گزارش موید نگرانی بسیاری از کارشناسان در مورد آینده پیری جمعیت در جهان است.

پدیده پیری جمعیت، اقتصاد کشورها را به سرعت به وضعیت اضطرار دچار می کند؛ ملت ها نمی توانند به اندازه ای سریع کار کنند که اثرات پیری جمعیت خنثی شود و این در شرایطی است که میانگین سنی جمعیت جهان سریع تر از هر زمان دیگری در حال افزایش است.

کشورهای در حال توسعه، اولین قربانیان پیری جمعیت

شاید عجیب به نظر برسد اما گزارش مذکور نشان می دهد که اولین کشورهایی که دچار پیری جمعیت می شوند، کشورهای در حال توسعه هستند. در کشورهایی مانند اردن، لائوس، مغولستان، نیکاراگوئه و ویتنام تعداد سالمندان تا سال ۲۰۵۰ به سه برابر افزایش خواهد یافت. در حالی که همه این کشورها در نیمه پایین فهرست رتبه بندی رفاه سالمندان قرار دارند.

شاخص جهانی AgeWatch توسط اندیشکده ای بین المللی به نام HelpAge ابداع شد و سپس توسط سازمان ملل متحد مورد استفاده و استناد قرار گرفت. با توجه به این شاخص می توان میزان و اثرات پیری جمعیت را در جهان بررسی کرد. این شاخص که در روز جهانی سالمندان توسط سازمان ملل ارائه شد، با ترکیب کردن داده های سازمان ملل، سازمان بهداشت جهانی، بانک جهانی و سایر موسسات بین المللی و تحلیل آن ها، وضعیت درآمد، سلامت، تحصیلات، اشتغال و امکانات عمومی متناسب با سالمندان را در هر کشور بررسی می نماید.

این شاخص مورد حمایت و استقبال مدافعان حقوق سالمندان قرار گرفته است؛ چرا که آنان از مدت ها پیش به دلیل نبود یک شاخص عددی مناسب، گلایه داشتند که تلاش هایشان نمی تواند در قالب برنامه های اجرایی در دستور کار دولت ها قرار گیرد.

مدیر بخش زندگی و سالمندی سازمان بهداشت جهانی معتقد است: چیزی که با معیارهای عددی اندازه گیری نشده باشد، در حقیقت در اذهان تصمیم گیران وجود خارجی ندارد. به گفته وی، یکی از چالش های پیری

جمعیت این است که حتی داده های لازم جمع آوری نشده است؛ چه رسد به آن که تحلیلی روی آن ها صورت بگیرد.

برای مثال، براساس شاخص امید به زندگی می توان گفت مردم امروزه بیشتر عمر می کنند، اما نمی توان گفت که آیا سالمندان امروزی از سلامت کافی برخوردارند یا خیر.

افزایش امید به زندگی، فرصت یا تهدید

می توان گفت امید به زندگی و طول عمر بیشتر، فرصتی برای کشورها محسوب می شود چراکه این افراد می توانند به عنوان منابعی مفید برای کشورشان تلقی شوند. اما از جهت دیگر، سالمندان در بسیاری کشورهای جهان دچار کمبود حمایت های اجتماعی اولیه هستند که درآمد بازنشستگی، خدمات درمانی و مسکن آن ها را تامین کند. به عنوان مثال، شهروندان افغانستانی تنها در صورتی از حقوق بازنشستگی برخوردار می شوند که کارمند دولت باشند. در این کشور بسیاری از سالمندان با وجود ناتوانی ها و محدودیت های جسمانی ناچارند ساعت های طولانی به کارهای سخت بپردازند یا در سن پیری به گدایی از مردم روی آورند؛ تنها راه نجات آن ها این است که فرزندان جوان خانواده بتوانند مخارج زندگی پدر و مادر خود را تامین نمایند. هرچه ملت ها ثروتمندتر باشند آسان تر می توانند شرایط پیری جمعیت را تحمل نمایند. سوئد که نظام بازنشستگی آن تا ۱۰۰ سالگی افراد از آن ها حمایت می کند، در صدر فهرست کشورها قرار دارد. براساس شاخص هایی چون توجه به حمایت های اجتماعی، تحصیلات و پوشش تحصیلی، پس از سوئد نیز نروژ، آلمان، هلند و کانادا قرار دارند.

اشتغال پس از ۶۵ سالگی در سوئد

در مجموع حتی در کشوری مانند سوئد که شرایط مطلوبی برای سالمندان دارد، دوران بازنشستگی چالش ها و مشکلات خود را دارد. دولت سوئد به مردم پیشنهاد کرده تا پس از سن ۶۵ سالگی نیز به اشتغال خود ادامه دهند، پیشنهادی که برخی اندیشمندان این کشور از آن استقبال می کنند اما هشدار می دهند که نباید به صورت الزام و اجبار درآید.